

## Barweetaab Āyēēng' nyēbo Bētērō

*Taayta*

**Siriintēet, yēē /kikēēsirē āk wōlēē /kikēēsirēē:**  
Kisirē :Bētērō barwaani kumiitē kiriinkēetaab  
Rooma ām kēnyiitaab 67 nto 68 KK, kukāakung'ēt  
:bēsyōōs chēē ng'eri /keebakach. Kutakurataat  
:Bētērō kukānyē / keebakach, koosoot yoo  
kimwoochinē :Yēēsu kule mēēbērē mākōōlil :inee  
(kas kur. 1:14 āk Yoowaana 21:18-19).

**Kiyēē āmu āk nyēē ibooru:** / Kēētākyinē  
barwaani biikaab Kiriistō / kēēmwoochinē kule  
kuriibēē keey wōlēē mii :kāānēētikaab lembech āk  
ng'aleekaab miyootyo nyēē yibu :kāānēētutēchoo.  
Iboorchinē bichoo bo Kiriistō kule bo koomānuut  
kukiilchi :chii kāānēētutēkaab manta kurubta  
keey Yēyiin āk Kiriistō, kuu yoo kyoomchinē  
icheek :lēbkēēyik choo kiboontootē keey Yēēsu.  
Māchāmchiintōōs :Bētērō āk kāāsōōtēywēēkaab  
biiko alak choo mwooyē kule -mēēyēēwu  
:Kiriistō. Mwooyē :Bētērō kule yitu 'bēsyēētaab  
Mokoryoontēēt', nteenee tākōōkēniisyē :Yēyiin  
kuuyu tinyē muytaayeet āmāmākyinē chii meet.  
Yoo /kākēēlē 'bēsyēētaab Mokoryoontēēt' ām wōlēē  
wuunto ām yuutēyu, kōōbooru kule bēsyēēt nyēē  
iwutēē keey :Yēyiin ām kēēlto nyēbo kwōng'uut  
ng'aleekaab biiko. Irābchinē bēsyēēt nyoo  
itiilchinēē biich :Yēyiin ng'aleek ānkōōmuuchē  
kōōboor chōōnēētaab Yēēsu. Kuu wōliitēnyi kāstooy  
:Bētērō, ikiimchinē nanyuun biiko choo kāsē  
ng'aleek chēē mii barwaani kuminyē ām kēēlto

nyēē kiikōōwoonkyi kāāsōōtēywēēkwaa Yēyiin ānkumuytoochinē nyāliluutēkwaa yooto kukānyoону ām mooyēēt akeenke chōōnēetaab Yēesu nyēbo āyēēng'.

*Kyoorōōr keey :Bētērō ānkumākyi biiko bērir*

<sup>1</sup> Anii Simōōni Bētērō nyoo āyēchinē Yēesu Kiriistō yiisyēēt ānkāāyēku \*lēbkēēyiintēēnyii. Āsirwook akweek choo kōōkēēnyōōru :tukul kāāyēnchinooyēēt nyēbo kwōng'uut ankeechurte ām taayeetaab Yēyiin kubununēē Yēesu Kiriistō. Inee :Kāārārōokiintēēnyoo ānku Yēyiintēēnyoo.

<sup>2</sup> Kōōbēruurook :Yēyiin miisin ōnyōōru kaalyeet yooto tukul otāsē taay ōnkētē inee āk Yēesu Moko-ryoontēēnyoo.

*Ōkimkimiitu ām kiirnātēētaab Kiriistō*

<sup>3</sup> Kikōōnēēch :Yēyiin ām kāāmuukēywēēkyii kiy ake tukul nyēē yēyēēch kēēminy kuu wōloo māktooy :inee. Yēyāktōōs kuu nyooto yoo kēētāsē taay kiinkētē inee. Kiikukuurēēch sukurōōbwēēch wōōyinnyii āk karaamateenyii.

<sup>4</sup> Yoo kayey :Yēyiin kuu nyooto, kukaakootyich tukuuk chēbo kwōng'uut choo kikuurtoowēēch. Yooto, +mākēēnyōōru soboontaab Tāmirmiryēēnyii ankeechililee rōkōstaab kōōrooni nyoo yibu :muchasta nyēē miyaat.

<sup>5</sup> Kunyi, osyeem wōlēē ōmuuktooy okas kule katas taay :kaakaaseeng'woong'. Otasee kaakaaseet ātēbuutēk chēē kāroomēch ankootasee ātēbuutēchoo kiirnātēēt.

<sup>6</sup> Otasee kiirnātoonoo riibēētaab keey ankootasee riibēētaab keey muytaayeet. Otasee muytaayeet kāāburto nyēē mächē Yēyiin

<sup>7</sup> ankootasee kāāburoo chamateetaab biich chēē tuubcho. Yoo kooyey kuu nyooto, +mōōbuurē ām chamateetaab Yēyiin.

<sup>8</sup> Yoo oboontē ng'aleechu kuyem, ōyēchinē Yēyiin yiisyēēt nyēē karaam miisin ānkōōkimkimiitu ām kiirnātēētaab Mokoryoontēenyoo Yēēsu Kiriistō.

<sup>9</sup> Nteenee yoo -mōōboontē, ōkōryootiin āmōōnkētē kiyēē mākwok :Yēyiin ānkyōōwuutyēē kule /kikiiwuuntoowook ng'ōōkiswookikwook.

<sup>10</sup> Kunyoo, lēyyē, mbo ng'eetaabiya, osyeem wōlēē ōmuuktooy ōyēyē kiyēē ibooru kule kiikukweyaak :Yēyiin ōyēku cheechii. Yoo kooyey kuu nyooto, -mōōbootōōsii,

<sup>11</sup> anku +/makeetoroochaak ōwut Kaab Mokoryoontēenyoo Yēēsu Kiriistō nyoo Kāārārookiintēēt wōlēē +mābōōminy ākookoy.

### *Kiikeekas wōōyintaab Kiriistō*

<sup>12</sup> +Māāsōōtwook kwaak ng'aleechaata, ānkoo kyōōnkēt sinee ānkyōōkiilchi ng'ālyoontēētaab man nyoo kyōōnyōōru.

<sup>13</sup> Ākāsē kule karaam āboorwook ng'aleechuutēchu, yoo tāāsobē,

<sup>14</sup> kuuyu ānkētē kule āmiitē wāāmēē kuu yoo kiiboorwoo :Mokoryoontēenyoo Yēēsu Kiriistō.

<sup>15</sup> +Maasyeem wōlēē āmuuktooy āboorwook ng'aleechu sōōsōōtē ām bēsyōōsyēk tukul yoo kāmāāmiitē kōōrēēt.

16 Yoo kikēēmwoowook kule mākōōyēēw :Mokoryoontēenyoo Yēesu Kiriistō ām kāāmuukēywēēkaab Yēyiin, mēēbērē kikēēmwoowunēē tyoonkōōchoy chēbo ng'oomnān, nteenee kiikeekasee :acheek wōōyinnyii koonyekyoo.

17-18 Kikeekas :acheek kuutiit nyēē kichōōnēē barak yoo kikēēmiitē āk inee lekemaanaa ki-tookunēē :Yēyiin. Kiitōrōōr :Yēyiin inee ānkōōkoochi wōōyinto kumwooyē kule, “Inyiing' lakwanyuu nyēē āchāmē ānkāāng'ērēkyinē.”†

### *Onam ng'aleekaab wōōrkooyikaab Yēyiin*

19 Kunyoo, /kikiititiir ng'aleek choo kimwooyē \*:wōōrkooyikaab Yēyiin. Karaam miisin ōyēbchinē yiit wōōrkooyichu bo Yēyiin kuuyu kerkeyy :lōkōōywēkwaa taariit nyoo lāyē kwēēmooy ākoy bēsyoonoo mākōōrir :kōōrēēt kutook :toboyaanteet\* kōōluuchook akweek.

20 Nto miisin, mächē ōnkētē kule kimāwōōrkooyēnēē keyy :wōōrkooyikaab Yēyiin,

21 nteenee kiiboorchinē :Tāmirmiryēētaab Yēyiin kumwoowu ng'aleekaab Yēyiin.

## 2

### *Kāānēētik choo bo ng'wiiynan*

1 Kitook kēny :wōōrkooyikaab lembech ām wōlēē mii :biikaab Yēyiin, nto ām kēēlto nyēē wuu nyooto mākukwoonchook :kāānēētikaab lembech. Mākuwoow keyy kukwoontooy kāānēētēywēēk chēē mābo man. Iburyēētē

† **1:17-18** Mataayo 17:5; Māārō 9:7; Luuka 9:35 \* **1:19** Kaayneet ake ku kubnoonkowut. **1:19** Tyēēn. 119:105; Room. 1:2; 13:12; 1Bēt. 1:10-11 **1:21** 2Tēm. 3:15-16

biich :kānēētēywēēchoo ānkutāyē mbo :icheek Mokoryoontēēt nyoo kiwālāng'wēēch. Nteenee yoo kayit :tabanta, kuburyētōōs :kānēētichoo areet akeenke.

<sup>2</sup> Makurub :biiko chēē chaang' ng'ōōkiswookikaab kānēētichoo ankuyey /keeng'alaalee nyēē miyaat kēēltaab manta.

<sup>3</sup> Mākōōchuutunēēnook :kānēētichu mētēwoy tyoonkōōchoy chēē itoonyē buch kumāchē chēēbkiisyoong'. Kiisimkuchōb keey :Yēyiin kēny kooruusta bichoo ankiikuyeyta keey :kāāmukuusiintēēt.

<sup>4</sup> Manaasaayee :Yēyiin malayikaanik choo kiyēyē ng'ōōkisto, nteenee kiwiirchi kāābkwōombiich wōloo tuuy ānkurātootiin ām nyōrōōrōōnik kukānyē bēsyēēt nyēē +/ mābokiitiilchinēē ng'aleek.

<sup>5</sup> Manaasaayee :Yēyiin kōōrēēt nyoo kibo kēny, nteenee kitōōrchi taambiliilyeet koowaang'ta ki-brōkōsiisyēk. Biiko baateey chēē kisār :Yēyiin ku Noowa ākoo biikyii tisab. Inee :nyoo kyoomu lōkōōywēkaab manta.

<sup>6</sup> Kiimukuusēē maata kiriinkōōsyēkaab Sōtōm āk Komoorā sukuyēk kānēētēywoo ām wōlēē mii :bi-iko choo mārūbē ng'aleekyii.

<sup>7</sup> Kisār yooto :Yēyiin Lōōt nyoo kichurtaat ānkiiyimē :ng'aleekaab biich chēē ki sikoran āmēywyē kiruutēk.

<sup>8</sup> Kiming'iisyē :chiichoo āk bichooto ānkikāsē kiyēē kiyēyē :bichoo kwaak. Kiiyimē :ng'ōōkistaab

**2:1** Mat. 7:15; Kala. 1:7-9; 2:4    **2:3** 1Tēm. 6:5    **2:4** 1Bēt. 3:19-20

**2:5** 1Bēt. 3:20; 2Bēt. 3:6    **2:6** Toowu. 19:24-25    **2:7** Toowu.

19:1-16

bichoo kāāsōōtēywēēkyii chēē ki churtootiin.

<sup>9</sup> Kunyoo, inkēt :Yēyiin wōlēē sāruntooy biiko choo iyēnchinē inee kung'ēētyēē nyāliiūtēk. Inkētē mbo wōlēē riibtooy kibrōkōsiisyēk choo rātootiin ākoy bēsyēēt nyoo /kiitiilchinēē biiko tukul ng'aleek.

<sup>10</sup> Ntō chēē +/mākiing'woonchi miisin ku choo rubē ng'aleekaab muchas ānkutāyē /keebayta.

Rēērchinē keey :kāānēētichu bo lembech tāmirmirook chēē miyootēch choo kōrōōmēch nyēē mānyōkōriitu kuchubē.

<sup>11</sup> Ntēē māchub mbo :malayikaanik choo boonto kāāmuukēy miisin kubiir kāānēētichoo tāmirmiroochoo ām taayeetaab Mokoryoontēēt.

<sup>12</sup> Chubē :bichu mbo kiyēē -mēēnkētē. Kerkeey :icheek tyoong'in choo -mēēnkētē kiy. /Kikēēyēyē /sikēēnāmē /ānkēēbākāchē kityō. Mākubootyo :bichu kuu tyoong'iichoo.

<sup>13</sup> +/Mākiing'woonchi bichoo /kēēyookyinēē kiyēē kiyēyē :icheek. Chāmē ng'aleekaab muchas kulebkeey :kōōro. Sōōr :bichu nyēē intosuurē biich ām kaabsaakwa.

<sup>14</sup> Kiikōōwoonkyi :bichoo kāāsōōtēywēēkwaa ng'aleekaab martaayeet āmēēmuunyē kuyēyē ng'ōōkisto. Ibērbēērootē choo kuskusēch kōōsuuchi ng'al chēē miyootēch. Kiikubāw mbo icheek :moorōong'nateet anku +/makiiruusta.

<sup>15</sup> Kiikubakaakta kēēlto nyēē chuulaat ankurub kēēltaab \*wōōrkooyoontēēt Balaam araab Beyoor nyoo kicham /kiikoochi beesaan sukuyey kiyēē

miyaat.

<sup>16</sup> Nteenee kikereкта :sikiryēēt solwoontiinyii yoo king'āloolē kuu chii.

<sup>17</sup> Buch :kāānēētichu bo lembech kuu lōōswēk choo kiikutēenkyo, nto boolik choo iwuuyē :yoomat āmā roob. Kiikuchōbchi :Yēyiin bichooto kāābkwoombiich wōlēē kikerakay :mēēnān.

<sup>18</sup> Yēyiisyēē ng'al chēbo ng'wiiynan kōōchuutunēē biiko choo kātākumwēyēē rōkōsto, kōōyēēchi ng'aleekaab muchas kulumchi martaayeet.

<sup>19</sup> Kuurtoochinē :kāānēētichoo bichoo rātootiin kule +/makiityaach, nteenee rātootiin :nkicheek ām ng'al chēbo rōkōs chēē yēyootē, kuuyu kiy ake tukul nyoo ibēlē chiito kubāwu :kiyooto chiichoo.

<sup>20</sup> Yoo kāākōōnkēt :chiito Mokoryoontēenyoo nyoo Kāārārookiintēenyoo Yēesu Kiriistō ānkāākumwēyēē ng'ōōkistaab kōōrooni nto yityo kumuutmuutyi keey ng'ōōkiso, kwoorānē. Yooto mākumiyātyi chiichoo miisin kusiir yoo kitākumii mēēnān.

<sup>21</sup> Kikaykay ām wōlēē mii :inee nto kimānāākōōnkēt kēēltaab manta kusiir kōōnkēt nto yityo kumaasakay kutay ng'ālyoontēētaab Yēyiin nyoo /kikiikoochinē inee.

<sup>22</sup> Ibooru :kiyēē yēyāktōōs ām wōlēē mii :chiichoo kule bo man ng'ālyoontooni /kēēmwooyē kule, “Iyēēchinē :ng'ōōk कांग'уung'taakyii,”† nto “Kooyeey :nkurwēēyit nyoo / kākiiwuun wokoomilmiilee ruurētyēēt.”

---

**2:15** Kāāyit. 22:7, 17    **2:16** Kāāyit. 22:28-33    **2:19** Yoowa. 8:34

**2:20** Mat. 12:45; Ibu. 6:4-6; 2Bēt. 1:11    **2:21** Luuka 12:47-48

† **2:22** Kāālēwēnik 26:11    **2:22** Yuuta 4-13

### 3

#### *Ōchōb keey kubo bēsyēētaab Mokoryoontēēt*

<sup>1</sup> Lēyyē, chōōrōōnuutēkyuu, barweetaab  
āyēēng' :nyitēnyi āsirwook. Kwāāsirwook  
bārōōnōōchuutēchu tukwaay ākiimēē  
kāāsōōtēywēēkwook kuchuulākiis.

<sup>2</sup> Āmāchē ōsōōtē ng'aleek choo kimwooyē  
\*:wōōrkooyikaab Yēyiin kēny ākoo mākuutyēētaab  
Mokoryoontēēt ānku Kāārārookiintēēt nyoo  
kikōōnook \*:lēbkēēyikwook.

<sup>3</sup> Māchē ōnkētē kāroomin kule ām bēsyōōsyēk  
chēbo lētuut mākutook :biiko chēē kiikubāw  
:muchastaab bōōrwoonikwaa. Mākōōnchuruurook  
:bichoo

<sup>4</sup> kumwooyē kule, “Kikiikukuurto oob :Yēesu  
kule mākōōyēēw? Ara mii ānō :inee naas? Nto  
ii, ntēē tākōōyyoong'oot :kiy ake tukul kuu yooto /  
kikēēyēyē kōōrēēt kung'eetee bēsyōōsyēkaab mbo  
kuuko ākoy raat?”

<sup>5</sup> Kikwētyi buch :bichoo kumwooyē kule  
kimāyēyē :Yēyiin kēny barak āk ng'wēny  
kubununēē ng'ālyoontēēnyii. Kitookunēē :kōōrēēt  
bēēko ānkusātyi :Yēyiin bēēko komos sukutook  
:kōōrēēt

<sup>6</sup> ānkōōmukuusēē bēēko kōōrēēt bēsyoonoo kibo  
taambiliilyeet.

<sup>7</sup> Riibē :Yēyiin barak āk ng'wēny kubuntēē  
ng'ālyoontoonootonyii ākoy bēsyēēt nyoo /  
kiimukuusēē maat yoo /kiitiilchinē /ankeemasta  
biiko choo mābo Yēyiin.

---

**3:3** Yuuta 17-19    **3:3** 2Tēm. 3:1    **3:4** Isa. 5:19; Cherem. 17:15;  
Ēsēk. 12:22; Mat. 24:27, 48-51    **3:5** Toowu. 1:6-9; Ibu. 11:3    **3:6**  
Mat. 24:37-39; 2Bēt. 2:5



<sup>8</sup> Chōrōōnuutēkyuu, ōnkēt kule ām wōlēē mii :Yēyiin, kerkeey :bēsyēēt akeenke āk kēnyiisyēk kisyēereet akeenke ānku kerkeey :kēnyiisyēk kisyēereet akeenke āk bēsyēēt akeenke.

<sup>9</sup> -Mēekooyē keey :Yēyiin ām kiyēē kiikukuurto kuu yoo isōōtē :biiko alake. Nteenee muytoohook kuuyu māmāchē kule kubot :chii. Mākyinē biiko tukul kuweeksee ng'ōōkiswookikwaa.

<sup>10</sup> Mākumuung' :bēsyēētaab Mokoryoontēēt kuu chōōriin. Mākubot yooto :wōliin bo barak kōōruumootē ānkumukuus :kookeelik āk araaweet ānkubēk :kōōrēēt kuboonto tukuukyii tukul.

<sup>11</sup> Ara yoo +/ mākiimukuus tukuuchu tukul ii, kumāchāktōōs ōbuurtē ānō ām soboonwēkwook? Māchāktōōs ōnēmu keey ōtililiitu ānkōōtāboonchi keey Yēyiin.

<sup>12</sup> Ōkānyoonu bēsyoonoo bo Yēyiin ānkōōwuruurē kulēēkitiit. +/ Mākiimukuusēē maat wōliin bo barak ānkuchōlyo :kookeelik āk tukuuk alak tukul bēsyoonooto.

<sup>13</sup> Nteenee kēēkānyē barakuut nyēē lēēl āk kōōrēēt nyēē lēēl nyoo churtaat wōloo kikuurtooy :Yēyiin.

<sup>14</sup> Kunyoo ii, chōrōōnuutēkyuu, kuu yoo ōmiitē ōkānyoonu bēsyoonooto, māchāktōōs ōsyēēmē wōlēē ōmuuktooy ōbuurē ām soboonto nyēē tiliil si nto yoo ōbēētii taayeetaab Yēyiin, -mōōtinyē ng'uusng'uusyo.

<sup>15</sup> Ōnkēt kule muytooy :Yēyiin /sikiiraraach biiko. Kisirwook kuu nyooto nkinee :ng'eetaabiya

Bāwulō nyoo kēēchāmē kuyēyiisyēē kiirnātēēt nyoo kiikoochinē :Yēyiin.

<sup>16</sup> I-ārōōru :inee ng'aleek chēē wuu chuutēchu ām bārōōnōōkyii tukul. Miitē :ng'aleek alake bārōōnōōkyii chēē mā nyumnyumēch / keekas. Itoomē :maanayiisyek āk choo tākōōwiywiiytōōs ng'aleekyii. Nyēērēē :bichu siruutēkaab Yēyiin alak, ng'alyoo nyēē makuyey :icheek kubootyo.

<sup>17</sup> Chōōrōōnuutēkyuu, kuu yoo kōsimākāloonwook, ōriib keey, simayeyaak :ng'aleekaab biiko choo mārübē Yēyiin ochabaayte ām kiyēē ōyyoong'unēē.

<sup>18</sup> Otas taay ōtitiir keey ām chamateet āk kiirnātēētaab Yēesu Kiriistō Mokoryoontēenyoo nyoo Kāārārōokiintēenyoo. Kutōrōriit :inee ākookoy. Kuwuuyiit nyooto.

**Biibilya Nyēē Tiliil**  
**New Testament in Sabaot (KE:spy:Sabaot)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sabaot

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

**Copyright Information**

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9966002030

**The New Testament**

in Sabaot

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 Apr 2025 from source files  
dated 29 Jan 2022

c68c9dca-518f-544b-a52e-82240cf64928